

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 8. novembra 1856.

Gospodarski pomenki.

(Dalje.)

Kemija je tedaj dokazala, da je svinski život polju hvaležniši kakor je kravji, ker prešič dá vso gnojilo zemlji nazaj in obderži le to, kar si zemlja izpod neba lahko pridobiva, namreč ogelje, vodeneč in kislic. Krava nasproti pa, da mleko napravlja, jemlje klaji veliko gnojnih stvari, in ravno mleko je tedaj tako rekoč tisti tat, kateri zemlji krade naj bolje gnojilo.

Vém, da bojo poljedelci z glavo majali in rekli, da to so le prazne besede; svinski gnoj vendar nikoli ne bo več veljal kot kravji.

Al počakajte! kar se vam sedaj še le prazna beseda dozdeva, bo kmali resnica po skušnjah uterjena. Vendar eno je treba, da zamore svinski gnoj kravjek prekositi, in to je, da se kravi in prešiču poklada enako dobra piča. Le takrat, ako prešič ravno to je kakor krava, takrat bo svinski gnoj prekosal v gnojilu kravjek. Ako pa mora prešič z naj slabejo pičo za ljubo vzeti, kravi pa se poklada zbrana, dobra klaja, se vé, da takrat se ne more meriti svinjek s kravjekom, še manj pa ga prekositi; saj tudi iz černe moke ne bo nikoli belega kruha. „Na Nemškem“ — pravi Stökhhardt v svojih poljskih pridigah — „veljá svinjski gnoj za naj slabeji gnoj, in res je po pravici tak, ako se prešiču poklada piča, ki malo tekne, kakor je, na priliko, krompir; — Angleži pa stavijo svinski gnoj med ovčjega in konjskega, in tudi po pravici, ker oni pokladajo prešičem bob, grah, drob (zmleto žito) in enako redivo in tečno pičo“. Berimo skušnje, da bomo to, kar Stökhhardt pravi, lože verjeli. Gnojili so namreč na Angležkem ječmenu z enako mero gnoja in pridelali so na enako velikem prostoru in na enaki zemlji s kravjekom 157 funtov ječmena, s konjskim gnojem 226, s svinjskim 233, z ovčjim pa 244 funtov.

To, kar učé angleške skušnje, se je poterdilo tudi po mnogih skušnjah na polji kmetijske učilnice v Tečnu, kjer so koruzi, bobu in velikemu korenju gnojili z deseterim gnojem, in lejte! za tičjekom (guano) in za ovčjim gnojem se je svinski skazal najboljega in tako prekosal sedem drugih sort gnoja.

Pa vse to še ni dosti bilo, zvediti resnico do dobrega. Kaj so tedaj še počeli? Preiskali so pa natanko na poti kemije blato in scavnico kravjo, konjsko, ovčjo in prešičjo, in zvedili so prav na drobno mero: kaj in koliko ene in druge stvari zapopada to in uno. Ker pa tû pravda teče le za kravji in svinjski gnoj, bomo povedali le od teh dvéh, kaj zapopadeta.

Našli so v blatu svinjskem:		kravjem:	
	funtov		funtov
gnjilca	6 od 1000 f.	3	od 1000 f.
lugastih soli	5	1	„
zemelj	3	4	„
fosforne kisline	4 ¹ / ₂	2 ¹ / ₄	„
žvepljene kisline	1 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂	„
kuhinske soli	1 ¹ / ₂	1 ¹ / ₂	„
kremenice	16	16	„

V scavnici svinski:

	funtov	od 1000 f.	kravji:	funtov	od 1000 f.
gnjilca	3	od 1000 f.	8	od 1000 f.	
lugastih soli	2	„	14	„	
zemelj	1 ¹ / ₂	„	1 ¹ / ₂	„	
fosforne kisline	1 ¹ / ₄	„	nič	„	
žvepljene kisline	1 ¹ / ₂	„	1 ¹ / ₂	„	
kuhinske soli	3	„	1	„	
kremenice	neke cemperca		1 ¹ / ₁₀	„	

Ali je pač treba več, kot le te številke pogledati, da se berž lahko spozná, kako po krivici se zaničuje gnoj svinski! Blato svinsko ima vseh močno gnojnih stvari več v sebi kakor kravje razun zemljin (apna in lojnice). V scavnici kravji nahajamo sicer več gnjilca in več lugastih soli, ali to večino namestuje v svinski scavnici fosforna kislina, ktere ni celó nič v kravjeku.

Da se tedaj zamore večja vrednost blata in scavnice prešičje skup vzeta dokazati, je pripomogel prof. Stökhhardt, ki je vrednost ne le gnoja, temuč tudi scavnice v dnarji prerajtal.

Po njegovem prerajtu

je 1000 funtov kravjeka	vredno 1 fl. 30 kr.
1000 „ kravje scavnice	„ 3 fl. 24 kr.
1000 „ svinjeka	„ 2 fl. 48 kr.
1000 „ svinjske scavnice	„ 1. fl. 15 kr.

Ker tedaj razmera med blatom in gnojem pri prešiču in kravi ni enaka, se mora tedaj vkup vzeti kolikor se čez leto od ene in druge dobi, da se mora dnarna vrednost blata in scavnice potem skupaj preceniti pri kravi in prešiču.

Od ene krave se je čez leto po natanjčni meri nabralo 200 centov gnoja, 80 centov pa scavnice, tedaj skupaj 280 centov in se po poprejšnem prerajtu zamore ceniti na 57 fl.

Od enega prešiča se je dobilo čez leto 18 centov gnoja, 12 centov pa scavnice, tedaj skupaj 30 centov, ki se po poprejšnem prerajtu zamorejo ceniti na 6 fl. 30 kr.

Po tem takem je vsakih 10 centov svinjskega gnoja 8 krajc. več vredno kakor kravjega. Razloček sam po sebi sicer ni velik, vendar je pri vsem tem tak, da povikša vrednost svinjskega gnoja, ki je dosihmal za najmanj vredni gnoj veljal. Pa veliko bolj se bo spoznala vrednost svinjskega gnoja, ako še rečemo, da v teh izgledih nista krava in prešič edine klaje vživala in tedaj prešiču ni mogoče bilo, iz slabeje robe kaj boljega napraviti. (Kon. sl.)

Sadjorejska skušnja.

(Z guto-perčo (Gutta-Percha) se dajo rane na drevesih dobro zaceliti). Na Virtemberškem hvajlijo to mázilo, da céli poškodovane drevesa prav lepo. Ravnaajo pa tako: 2 lota gute-perče stopijo z 1 lotom gostega terpentina (smole) in naredé iz te zmesi koščike, kateri se dajo kakor koža vleči, in obežejo z njo rane, od katerih „Frau. Bl.“ pravijo, da so prav dobro celilo.

Druge dežele drugi sadeži.

V Avstralii imajo kruhovec ali krušno drevo in pa kokosovo palmo, Novootočani predivo, Malajci na iz-